

9. 12. 2014

Veďte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Obsazování dozorčí rady akciové společnosti zaměstnanci společnosti dle právní úpravy účinné od 1.1.2014

V souvislosti s rekonifikací soukromého práva a odstraněním obecně zakotvené povinnosti akciových společností obsazovat při naplnění stanovených kritérií dozorčí radu zčásti zástupci volenými zaměstnanci společnosti, se stala spornou otázka, zda dle právní úpravy účinné od 1.1.2014 je možné takovou participaci zaměstnanců za složení dozorčí rady akciové společnosti sjednat ve stanovách.

Dle právní úpravy účinné do 31.12.2013, konkrétně dle ustanovení § 200 odst. 1 zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodní zákoník, ve znění účinném do 31.12.2013 (dále jen „**obchodní zákoník**“ nebo „**ObchZ**“), platilo, že dvě třetiny členů dozorčí rady akciové společnosti volí valná hromada a jednu třetinu zaměstnanci společnosti, má-li společnost více než 50 zaměstnanců v pracovním poměru na pracovní dobu přesahující polovinu týdenní pracovní doby stanovené zvláštním právním předpisem v první den účetního období, v němž se koná valná hromada, která volí členy dozorčí rady. Zároveň bylo upraveno, že stanovy mohou určit vyšší počet členů dozorčí rady volených zaměstnanci, avšak tento počet nesmí být větší, než počet členů volených valnou hromadou; mohou rovněž určit, že zaměstnanci volí část členů dozorčí rady i při menším počtu zaměstnanců společnosti. Pravidla pro volbu členů dozorčí rady zaměstnanci společnosti byla obsažena zejména v ustanovení § 200 odst. 5 ObchZ.

Původní návrh zákona č. [90/2012](#) Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), (dále jen „**zákon o obchodních korporacích**“ nebo „**ZOK**“), obsahoval právní úpravu obdobné té, která byla předmětem ustanovení § 200 odst. 1 a 5 ObchZ a která byla účinná až do 31.12.2013. Na návrh Legislativní rady vlády však bylo právo zaměstnanců volit své zástupce do dozorčí rady akciové společnosti a tím se podílet na jejím řízení (tzv. kodeterminace) ze zákona o obchodních korporacích zcela vypuštěno. Tímto tedy odpadla povinnost akciových společností obsazovat při naplnění stanovených kritérií dozorčí radu zčásti zástupci volenými zaměstnanci společnosti. Vystala však otázka, zda po 1.1.2014 lze sjednat participaci zaměstnanců v dozorčí radě alespoň ve stanovách.

Dle ustanovení § 448 odst. 2 ZOK členy dozorčí rady volí a odvolává valná hromada. Pro posouzení dané problematiky je podstatné, zda toto ustanovení je třeba považovat za ustanovení kogentní, od kterého není možné se odchýlit, nebo zda se jedná o ustanovení dispozitivní a zda tedy lze ve stanovách sjednat jinou možnost konstituování dozorčí rady akciové společnosti.

Dle ustanovení § 1 odst. 2 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále jen „**občanský zákoník**“ nebo „**NOZ**“) nezakazuje-li to zákon výslovně, mohou si osoby ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona; zakázána jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti. Obecně se tedy uplatňuje zásada smluvní volnosti a dispozitivnosti občanskoprávních norem, ledaže by zákon odchýlení v konkrétních případech výslovně zakazoval. V případech uvedených v ustanovení § 1 odst. 2 věty za středníkem NOZ je však odchýlení se od zákona zakázáno vždy a ustanovení právních předpisů, která pod výčet uvedený v § 1 odst. 2 věty za středníkem NOZ spadají, je proto třeba považovat vždy za kogentní. S ohledem na posuzovaný případ je přitom významná především ta část ustanovení § 1 odst. 2 NOZ, dle které jsou zakázána odchylná ujednání porušující právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti. Pokud by totiž konstituování dozorčí rady bylo považováno za takovou statusovou otázku ve smyslu § 1 odst. 2 NOZ, nebylo by možné se od ustanovení § 448 odst. 2 ZOK upravujícího konstituování dozorčí rady akciové společnosti odchýlit a tedy část dozorčí rady obsadit jinak než volbou uskutečněnou valnou hromadou společnosti.

K otázce, zda lze konstituování dozorčí rady považovat za statusovou otázku ve smyslu ustanovení § 1 odst. 2 NOZ se již vyjádřila odborná literatura. Doc. JUDr. Ivanka Štenglová v této souvislosti v komentáři k ustanovení § 448 ZOK výslovně uvádí, že konstituování orgánů obchodních korporací patří mezi statusové otázky ve smyslu § 1 odst. 2 NOZ, a nepřipouští-li zákon určitým způsobem valnou hromadu při volbě členů dozorčí rady omezit, nelze takové omezení založit ve stanovách. Doc. Štenglová v této souvislosti dále uvádí, že tedy nelze např. založit ve stanovách právo některých akcionářů či skupin akcionářů obsazovat některá místa v dozorčí radě, lze však využít kumulativního hlasování k prosazení některých jejích členů. Lze též připustit vydání zvláštního druhu akcií, jejichž vlastníci budou mít právo ovlivnit stanoveným způsobem volbu členů dozorčí rady (zejména rozdílnou vahou hlasů), nikoliv však již právo tyto členy jmenovat.[1]

Kogentní povahu ustanovení § 448 odst. 2 ZOK přitom podporuje též systematický výklad zákona o obchodních korporacích. Zákonodárce totiž v některých ustanoveních zákona o obchodních korporacích upravujících konstituování orgánů akciové společnosti výslovně upravil možnost odchylné úpravy ve stanovách. Jedná se např. o ustanovení § 438 odst. 1 ZOK, dle kterého členy představenstva volí a odvolává valná hromada, ledaže stanovy určí, že tato působnost náleží dozorčí radě. Dále se jedná např. též o ustanovení § 448 odst. 1 ZOK, dle kterého neurčí-li stanovy jinak, má dozorčí rada 3 členy. V ustanovení § 448 odst. 2 upravující volbu a odvolání členů dozorčí rady však žádná taková výslovná možnost odchylné úpravy ve stanovách stanovena není.

Ustanovení § 421 odst. 2 písm. f) ZOK sice zřejmě počítá s tím, že mohou existovat členové dozorčí rady, které nevolí valná hromada, když dle tohoto ustanovení platí, že do působnosti valné hromady náleží volba a odvolání členů dozorčí nebo správní rady a jiných orgánů určených stanovami, s výjimkou členů dozorčí rady, které nevolí valná hromada. Je však otázkou, zda toto ustanovení nevychází spíše z předpokladu zvláštního právního předpisu, resp. z předpokladu, že zvláštní právní předpis může stanovit, že členy dozorčí rady u některých zákonem vymezených akciových společnostech bude volit jiný orgán či subjekt, než je valná hromada. Tomuto výkladu se ostatně přiklání i doc. JUDr. Ivanka Štenglová ve svém komentáři k předmětnému ustanovení[2].

Ačkoliv se shora uvedený výklad, dle kterého konstituování dozorčí rady akciové společnosti představuje tzv. statusovou otázku ve smyslu ustanovení § 1 odst. 2 NOZ, může jevit přísným, nelze vyloučit, že se k tomuto názoru judikatura později přikloní a neumožní, aby část dozorčí rady byla obsazena jinak než volbou uskutečněnou valnou hromadou.

Pro úplnost je možné uvést, že k otázce, zda po 1.1.2014 lze ve stanovách sjednat možnost kodeterminace zaměstnanců v dozorčí radě, existují i názory opačné zastávající dispozitivní výklad ustanovení § 448 odst. 2 ZOK. Zastáncem těchto názorů je např. JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M. Tyto

názory se však neopírají v zásadě o žádné ustanovení právního předpisu. Dispozitivní povahu předmětného ustanovení dovozují pouze ze smyslu zákona a úmyslu zákonodárce.

S ohledem na skutečnost, že otázka možné kodeterminace zaměstnanců v dozorčí radě akciové společnosti je dle právní úpravy účinné od 1.1.2014 přinejmenším sporná, se z důvodu opatrnosti spíše přikláním k závěru, aby se akciové společnosti od ustanovení § 448 odst. 2 ZOK neodchylovaly a vycházely z toho, že všichni členové dozorčí rady musí být voleni pouze valnou hromadou a že omezení valné hromady při volbě členů dozorčí rady není možné. Neplatné jmenování členů dozorčí rady totiž může mít značné důsledky, a to nejen uvnitř společnosti, ale též ve vztahu ke třetím subjektům.

Pokud však akciová společnost chce z vlastní vůle zachovat účast zaměstnanců v dozorčí radě, je dle mého názoru možné i při respektování zřejmě kogentní povahy ustanovení § 448 odst. 2 ZOK učinit kroky směřující k zajištění účasti zaměstnanců v dozorčí radě. Domnívám se však, že tyto kroky spíše než právně vymahatelný závazek budou představovat pouhou proklamaci a při jednotlivých volbách členů dozorčí rady bude záviset na rozhodnutí valné hromady, zda tuto proklamaci bude respektovat či nikoli. Vycházím totiž z již shora citovaného komentáře doc. JUDr. Ivanky Štenglové, dle kterého valnou hromadu nelze při volbě členů dozorčí rady jakkoliv omezovat. Pro úplnost je možné v této souvislosti uvést, že nelze samozřejmě obecně vyloučit možnou odpovědnost společnosti za škodu způsobenou porušením takové její proklamace, nicméně poškozený by musel tvrdit a zejména prokázat naplnění všech předpokladů pro vznik škody, které by dle našeho názoru byly spíše obtížně dovoditelné.

Pokud bych měla nastínit možné kroky směřující k zajištění účasti zaměstnanců v dozorčí radě akciové společnosti, lze uvést následující. Stanovy by mohly např. obsahovat ustanovení, dle kterého odborová organizace podává valné hromadě v určité lhůtě před konáním voleb do dozorčí rady návrh na obsazení části dozorčí rady.

Postup, jakým by zástupci zaměstnanců (odborová organizace) k návrhu na volbu členů části dozorčí rady dospěli, by přitom závisel čistě na rozhodnutí zástupců zaměstnanců, resp. jejich dohodě se zaměstnavatelem, který by, pokud by přistoupil na možnost zastoupení zaměstnanců v dozorčí radě, zřejmě chtěl mít možnost ovlivňovat způsob a postup, jakým budou kandidáti do dozorčí rady z řad zaměstnanců vybíráni. Dle mého názoru by tak návrh na jmenování části dozorčí rady mohla odborová organizace učinit např. sama nebo by mohl být výsledkem hlasování zaměstnanců. Podmínky a průběh takového hlasování by mohly být odborovou organizací dohodnuty se zaměstnavatelem v kolektivní nebo jiné smlouvě uzavírané mezi zaměstnavatelem a odborovou organizací. Mohlo by být též sjednáno, že podmínky a průběh hlasování stanoví zaměstnavatel ve volebním řádu. Domnívám se, že při stanovení pravidel a průběhu takového případného hlasování by odborová organizace, resp. též zaměstnavatel z důvodu absence zákonné úpravy takového hlasování nebyli nijak omezeni. Omezením by byl samozřejmě jen požadavek na zajištění zejména objektivnosti, spravedlnosti a řádného průběhu hlasování.

Shora uvedené lze tedy stručně shrnout tak, že dle mého názoru by se akciové společnosti spíše neměly odchylovat od ustanovení § 448 odst. 2 ZOK a vycházet ze skutečnosti, že všichni členové dozorčí rady musí být voleni pouze valnou hromadou, resp. že omezení valné hromady při volbě členů dozorčí rady (tedy rovněž zakotvení přímé účasti zaměstnanců společnosti na volbě členů dozorčí rady) není možné. Dle mého názoru však lze i při respektování shora uvedeného učinit určité kroky směřující k tomu, aby zaměstnanci společnosti měli určitou (byť omezenou) možnost ovlivnit složení dozorčí rady společnosti (např. tím, že ve stanovách společnosti bude zahrnuto ustanovení, dle kterého odborová organizace podává valné hromadě v určité lhůtě před konáním voleb do dozorčí rady návrh na obsazení části dozorčí rady).

Mgr. Zuzana Kouřilová,
advokátka

[Bělina & Partners advokátní kancelář s.r.o.](#)

Pobřežní 370/4
186 00 Praha 8

Tel: +420 226 287 000

Fax: +420 226 287 001

e-mail: recepce@belinapartners.cz

[1] Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P.: Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013, 709 s.

[2] Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P.: Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013, 661 s.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)